

Wincenty Urban

Ksiądz profesor Michał Wyszyński (1890-1972)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 16/1-2, 277-285

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MATERIAŁY DO HISTORII NAUKI I LITERATURY PRAWA KANONICZNEGO W POLSCE

KSIĄDZ PROFESOR MICHAŁ WYSZYŃSKI (1890—1972)

I

Dziwne są niekiedy sploty współczynników na drogach ludzkiej pielgrzymki doczesnej. Wydają się one tak drobne, a w dalszej swej konsekwencji stają się trudne i tragiczne. W środę 19 stycznia 1972 roku odbywało się o godzinie 10-tej w katedrze wrocławskiej nabożeństwo żałobne i kondukt pogrzebowy śp. ks. Jana Simloniego, kanonika honorowego kapituły metropolitalnej, byłego rektora Małego Seminarium, zasłużonego wychowawcy młodzieży, autora podręczników szkolnych z dziedziny dogmatyki i etyki katolickiej. Wówczas to Ksiądz profesor Michał Wyszyński, człowiek 82-letni rozplakał się jak dziecko na myśl, że Jego przyjaciel odszedł w inny świat.

Nie upłynęło wiele „krótkich dni” od tej chwili, bo zaledwie jeden tydzień dobiegał swej mety, gdy ks. Wyszyński pożegnał doczesny świat, właśnie w środę 26 stycznia 1972 roku. Pięknie mówi *Nauka Dwunastu Apostołów* o życiu człowieka: „dwie są drogi: jedna żywota, druga śmierci”.

Napisano swojego czasu o mistrzu i nauczycielu ks. prof. Wyszyńskiego, prof. Władysławie Abrahamie, że żył on długo, 81 lat, był do końca czynny, zachowując jasność myśli i zdolność do pracy¹, a jego żywot stanowił „piękną kartę w dziejach polskiej umysłowości”². Ks. prof. Wyszyński przewyższył swego nauczyciela o jeden rok życia w ilości przeżywanych lat. Nie chorował długo. Do ostatka był czynny. Zaniemógł krótko. Zmarł w szpitalu. Doznawał szczerzej i oddanej opieki ze strony pracujących siostr zakonnych — pielęgniarek. Ks. prałat Stanisław Turkowski „dawny uczeń, posłużył mu w szafarstwie świętych sakramentów.

II

Ks. prof. Michał Wyszyński przyszedł na świat w prastarej miejscowości podolskiej Wyżniany, leżącej w byłym województwie Tarnopolskim. Zatwierdzenie fundacji parafii w Wyżnianach i nadanie dzieścicin miało miejsce w Haliczu, a skutecznił je sam arcybiskup błog.

¹ Silnicki T., *Władysław Abraham (1860—1941)*. „Życie i Myśl”, 1950, s. 315.

² Silnicki T., dz. cyt. s. 3155.

Jakub Strepa w dniu 17 lipca 1400 roku. Tenże sam arcybiskup konsekrował kościół wyzniański 25 sierpnia tegoż roku³. W tej to miejscowości urodził się ks. Wyszyński dnia 21 września 1890 roku. Do szkół średnich uczęszczał we Lwowie, mianowicie do VI gimnazjum, które szczerze karmiło swych wychowanków, aczkolwiek były to czasy rozbiorów i niewoli, wiedzą i cnotą. W tymże gimnazjum złożył w 1911 roku egzamin dojrzałości. Studia teologiczne ukończył we Lwowie. Godność kapłaństwa otrzymał 27 czerwca 1915 roku. Ówczesny wielki arcybiskup kresowej metropolii, Sługa Boży Józef Bilczewski w swych pamiętnikach pod rokiem 1915 zapisał charakterystyczne słowa: „klerycy złożyli mi życzenia z okazji imienin. Bardzo pocziwie przemówił diakon Wyszyński, że gotowi na wszelką pracę, na każdą ofiarę”⁴.

Po otrzymaniu święceń kapłańskich stanął ks. Wyszyński jako młody kapłan w trudnych warunkach pierwszej wojny światowej do pracy duszpasterskiej na niwie szerokiej wówczas parafii w Kamionce Strumiłowej nad Bugiem, gdzie swoiste piętno w pobożności tamtejszych parafian umiał wyciskać niestrudzony proboszcz, pracujący z polskim ludem nadbużańskim, ks. Jan Czyrek⁵.

W następnym roku — 1916 — nastąpiła w życiu ks. Wyszyńskiego zasadnicza zmiana. Oto uzyskał płatny urlop dwuletni na wyższe studia teologiczne w Innsbrucku. W okresie narodowej niewoli zauważono, że uniwersytet w Innsbrucku z otwartym w 1857 roku wydziałem teologicznym, a w 1858 kowiktem jezuickim, stał się dla diecezji lwowskiej tym zakładem, do którego najczęściej alumnów wyjeżdżało na studia. Od roku 1889 zjawiali się tutaj Lwowianie. Były okresy, kiedy było ich kilku równocześnie⁶.

W tutejszym uniwersytecie otrzymał ks. Wyszyński w 1918 roku stopień doktora św. Teologii po napisaniu dysertacji pt. *Die Ursachen und Anfänge des Freiheitskampfes der Makkabäer*, Innsbruck — Universität 1918, str. 83.

Po powrocie do kraju z innsbruckiej uczelni ks. Wyszyński został ustanowiony wikariuszem parafii w Czerniowcach, gdzie pracował w duszpasterstwie w latach 1918—1921. Stąd został przeniesiony na posadę wikariusza przy Bazylice katedralnej we Lwowie. Na przydzielonym stanowisku pozostawał do roku 1924. Środowisko lwowskie dla ks. Wyszyńskiego było bardzo ważne. Tutaj miał możliwość kontynuowania swoich zamiłowań naukowych. Warunki ułatwiały mu je. Będąc wikariuszem

³ Urban W., *Szkice z dziejów rzymsko-katolickiej parafii w Bilce Szlacheckiej i jej duszpasterstwa*, Rzym 1964, s. 11.

⁴ Bilczewski J., *Dzienniczek*, Lwów 1900—1921, maszynopis.

⁵ Faliński Br., *Z dziejów kościoła parafialnego w Kamionce Strumiłowej*. „XII Sprawozdanie Dyrekcji Gimnazjum Państwowego im. Kornela Ujejskiego w Kamionce Strumiłowej za rok szkolny 1930—1931, Kamionka Strumiłowa 1931.

⁶ Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918—1933, Lwów 1934, s. 32.

szem przy katedrze, równocześnie pełnił obowiązki starszego asystenta przy bibliotekach Wydziału Teologicznego w latach 1921—1924. W tym też czasie uczęszczał jako zwyczajny słuchacz na Wydział Prawniczy Uniwersytetu we Lwowie, w którym wysłuchał 8 trymestrów i zdał egzamin prawno-historyczny⁷. Tutaj zaprawiał się do badań naukowych pod wytrawną ręką profesora Władysława Abrahama, który oprócz wykładów prowadził seminarium z prawa kościelnego i kierował zakładem naukowym z tegoż przedmiotu. Seminarium to rozpoczęło swoją działalność od roku 1888, kiedy to prof. Abraham objął swoją katedrę. Działalność jego została przerwana w 1939 roku. Istniało przez pół wieku. Pozostawało pod kierownictwem wybitnego profesora. Nosiło znamię jego indywidualności. Było jego szkołą⁸.

Istniało w owym czasie drugie seminarium z prawa polskiego, prowadzone przez profesora Oswalda Balzera w latach 1887—1933. Stanowiło ono na wydziale prawa uniwersytetu we Lwowie drugą instytucję kształcącą młodych adeptów na pracowników naukowych w zakresie historii prawa. Było ono pokrewne wspomnianemu historycznym kierunkiem i mediewistycznym opracowywaniem tematów oraz polskim zasięgiem. Poza ogólnymi podobieństwami wymienione seminaria naukowe dwóch „najwybitniejszych polskich historyków prawa” były prowadzone inaczej i stanowiły dwa typy przeciwne seminaryjnej metody kształcenia studentów. I tak prof. Balzer uważał za wyłączny cel seminarium samodzielne opracowywanie przez uczniów przydzielonych im tematów przez siebie wraz ze wskazówkami. Po przydzieleniu tematu prof. Balzer pozostawiał ucznia samemu sobie. Inną metodę miał prof. Abraham. Kładł on główny nacisk w prowadzeniu uczniów na lekturę i interpretację źródeł. W tym upatrywał on zasadnicze zadanie swego seminarium⁹. Uczestnikami seminarium prof. Abrahama byli członkowie z ukończonymi już studiami, mianowicie magistry, doktorzy, asystenci uniwersyteccy, nierzadko profesorowie, bywał na nim sam rektor, ks. Adam Gerstmann¹⁰.

W tym środowisku rozwijał ks. Wyszyński swoje badania naukowe i w 1925 roku habilitował się do prawa kanonicznego na Lwowskim Wydziale Teologicznym na podstawie pracy pt. *Reguły de annali possessere i de triennali possessere a nowy kodeks prawa kanonicznego*.

Od października 1925 do września 1929 ks. Wyszyński pełnił obowiązki zastępcy profesora na katedrze prawa kanonicznego we Lwowie. Od 1 lutego 1927 do końca roku akademickiego wykładał w zastępstwie chorego ks. profesora Mieczysława Tarnawskiego historię Kościoła katolickiego.

W latach 1929—30 przebywał ks. Wyszyński w Rzymie na podstawie

⁷ Wydział Teologiczny, s. 131—132.

⁸ Silnicki, dz. cyt. s. 302.

⁹ Silnicki, dz. cyt. s. 302.

¹⁰ Silnicki, dz. cyt. s. 303.

przyznanego mu przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego stypendium naukowego. Tutaj pracował w Bibliotece Watykańskiej, w Rocie i w Kongregacji Concilii¹¹. Po powrocie do kraju wzbogacony rzymskim doświadczeniem został z dniem 29 września 1930 roku profesorem nadzwyczajnym katedry prawa kanonicznego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Ponadto rok ten przyniósł mu nominację na sędziego synodalnego w Arcybiskupim Sądzie oraz został członkiem przybranym Lwowskiego Towarzystwa Naukowego.

Lata okupacji przetrwał ks. Wyszyński w Warszawie. Brał udział w powstaniu warszawskim. Po wojnie objął wykłady prawa rzymskiego w Toruniu. Stamtąd przeszedł do Wrocławia. Tutaj pracował jako profesor Uniwersytetu na Wydziale prawa oraz w Seminarium Duchownym.

Miasto Wrocław stanowiło ostatni etap życiowej pielgrzymki ks. profesora Michała Wyszyńskiego.

III

Po naszkicowaniu zasadniczych linii życia ks. Wyszyńskiego pozostaje jeszcze dorzucić parę słów na temat jego charakterystyki. Zadanie to jest nie łatwe.

Przychodzi nam tu z pomocą sam ks. prof. Wyszyński, który na 70-lecie swoich urodzin w czasie uroczystej akademii, jaką urządziła Mu Wrocławska Uczelnia, wypowiedział się publicznie, że w życiu swoim starał się pielęgnować następujące ideały: wiara, Kościół katolicki, Naród polski i nauka. Mówca zapewniał wówczas, że ideałem tym starał się wiernie służyć.

Do realizowania tych szczytnych ideałów w życiu ks. Wyszyński był dobrze przygotowany.

Jego arcyopasterz kresowy, ks. arcybiskup Józef Bilczewski, jeszcze jako rektor uniwersytetu lwowskiego w 1900 roku wygłosił mowę inauguracyjną przy uroczystym otwarciu roku akademickiego i tam jasno stawiał program naukowych poczynań. Arcypasterz mówił, że dla niego „każdy krok, który czynią naprzód nauki jest zwycięstwem prawdy nad błędem, światła nad ciemnością”. Następnie skierował piękny apel do ludzi nauki: „O ludzie wiedzy, nie gorszcie się, że Kościół przede wszystkim woła o świętość, podczas gdy wy wielkim głosem światła przyzywacie. Hasła te bowiem nie wykluczają się społem, ale dopełniają wzajemnie. Idźcież tedy naprzód a naprzód, ciągnąc rydwan nauki; imieniem Kościoła życzę wam nowych triumfów, pewny, że po przebiczeniu różnymi ścieżkami szerokich pól umiejętności ludzkich, znajdziecie się pewnego dnia złączeni z domniemanymi przeciwnikami u stóp Tego, który powiedział: „Jam droga, prawda i żywot”¹².

¹¹ Wydział Teologiczny, s. 132.

¹² Tarnawski M., *Arcybiskup Józef Bilczewski. Krótki rys życia i prac*, Lwów 1924, s. 18—19.

W takiej atmosferze duchownej i zamiłowań naukowych kształtowało się zainteresowanie ks. Michała Wyszyńskiego.

Trzeba dziś stwierdzić, że ks. profesor Wyszyński był uczonym wysokiej klasy i to nie tylko w zasięgu krajowym, ale jego dociekania i wyniki naukowe znajdowały żywy oddźwięk i przyjęcie w nauce europejskiej. Jako uczoney skierował on swoje wysiłki badawcze w trzech zasadniczych kierunkach, mianowicie prawa polskiego, kanonicznego i rzymskiego i doszedł w nich do poważnych osiągnięć. Z dziedziny prawa polskiego dał nauce wnikliwie i kierunkowe studium pt. *Ze studiów nad historią dziesięciny w Polsce średniowiecznej I. Czasy Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego*. „Pamiętnik historyczno-prawny” pod redakcją Przemysława Dąbrowskiego, T. VIII, zeszyt 1, Lwów 1929 str. 141, nlb 2. Już ta praca zwróciła uwagę na młodego badacza w środowisku lwowskim uczonych takiej miary jak profesor Abraham i Balzer.

Drugim kierunkiem zainteresowań ks. Wyszyńskiego było prawo kanoniczne, a zwłaszcza prawo małżeńskie. Na tym odcinku szczególnie jedna praca była decydująca i wybiła się na czoło, mianowicie: *Utrum metus indirecte incussus dirimere possit matrimonium*. Rezultaty tej pracy przyjęły się w nauce ogólnej, znalazły prawo obywatelstwa w praktyce rzymskiej, zwłaszcza w Rocie.

Trzeci kierunek podejmowanych badań przez ks. Wyszyńskiego stanowiło prawo rzymskie. Tutaj zabłysnął on przez pracę pt. *De matrimonio Romano ob metum contracto*, którą wydał Uniwersytet Wrocławski.

Przytoczone tu kierunki badań naukowych ks. Wyszyńskiego nie wyczerpują absolutnie Jego bogatej i wnikliwej twórczości, dotyczącej życia polskiego i katolickiego.

Ks. Wyszyński był profesorem wymagającym. Według Jego przekonania nauka może się rozwijać tylko tam, gdzie jest szczerzy zapał i odpowiednio postawione wymagania. Nauka uprawiana tylko dla kariery nie przyczynia się do postępu.

Warto tu wspomnieć i o innych walorach ks. profesora Wyszyńskiego. Był on niewątpliwie ongiś wytrawnym i dobrym mówcą. Kazania głoszone przez Niego we Lwowie i w innych ośrodkach gromadziły wokół ambony liczne szeregi chętnych i chłonnych słuchaczy.

Był on też wielkim miłośnikiem kościelnej muzyki i śpiewu, a posiadał w tym kierunku wybitne uzdolnienia. Przez szereg lat prowadził kościelne chóry i pielęgnował z ogromnym zapałem rozwój śpiewu gregoriańskiego. Katedra we Lwowie znała świetne występy ks. Wyszyńskiego jako dyrygenta zespołów śpiewaczych. Pozostałe w Jego księgozbiornie liczne dzieła z zakresu muzykologii świadczą, że i tej dziedzinie poświęcał dużo wysiłku i zamiłowania.

Należy też tu z naciskiem podkreślić, że ks. Wyszyński był przez szereg lat gorliwym członkiem Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Wrocławiu i prawie nigdy nie opuszczał jego posiedzeń.

Sprawami i troskami Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego interesował się niemal do ostatka swoich dni.

IV

Dla całości obrazu wymieniamy jeszcze spis prac ks. profesora Michała Wyszyńskiego, które mogliśmy zebrać.

1924

1. Reguły de annali possessere i de triennali possessere a nowy kodeks prawa kanonicznego, Przegląd Teologiczny R. 5 : 1924, s. 247—263.

1928

2. Stosunek ustawodawstwa państwowego za Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego w sprawie dziesięcin do kościelnego ustawodawstwa powszechnego i partykularnego w Polsce, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie R. 8 : 1928, s. 190—196.

1929

3. Ze studiów nad historią dziesięciny w Polsce średniowiecznej. I Czasy Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego, Pamiętnik historyczno-prawny, T. 8 : Lwów 1929, str. 141 nlb 2. Osobna odbitka.
4. Interwencja soboru bazylejskiego w polskiej sprawie dziesięcinnej, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie R. 9 : 1929, s. 48—49.
5. Interwencja soboru bazylejskiego w polskiej sprawie dziesięcinnej, Przegląd Teologiczny R. 10 : 1929, s. 77—97. Odbitka.
6. „Anni discretionis” w prawie kanonicznym, Ruch Teologiczny 1 : 1929, s. 7—13.

1930

7. Czy „metus indirecte incussus” może unieważnić małżeństwo?, Przegląd Teologiczny R. 11: 1930, s. 60—76, 183—220. Osobna odbitka nakładem autora.
8. Utrum metus indirecte incussus dirimere possit matrimonium, Jus Pontificium 10: 1930, p. 193—200; 11: 1931, p. 43—52; 12: 1933, p. 122—127; 13: 1933, p. 52—63. Osobna odbitka w serii: Dissertationes ex ephemeribus Jus Pontificium excerptae ac separatim editae, Series II, Fasc. XX, Romae 1933.
9. W sprawie drugiego statutu dziesięcinnego arcybiskupa Pełki. W: Księga Pamiątkowa ku czci Prof. Wł. Abrahama. Lwów 1930, s. 187—197. Odbitka.

1931

10. Z dziejów ustroju parafialnego w Polsce średniowiecznej, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie R. 11: 1931, z. 1, s. 17—18.
11. De Gratiani iure matrimoniali ex operibus s. Augustini deprompto, Collectanea Theologica R. 12: 1931, s. 129—152. Odbitka.

1932

12. Aequitas canonica, Ruch Teologiczny R. 4: 1932, z. 1—2, s. 3—8. Odbitka.

1934

13. De antiquissimo in Polonia statuto synodali: De sancto viatico a fidelibus processionaliter subsequendo, Collectanea Theologica R. 15: 1934, f. 1—2, p. 231—235. Odbitka.

1936

14. Kościół jako instytucja prawna. Lublin — Uniwersytet 1936, s. 146—157. Odbitka z pracy zbiorowej pt. Kościół, Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej. Tom 26.
15. Jak doszło w prawie kanonicznym do zasiedzenia beneficjum. W: Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego, Lwów 1936, s. 24.

1939

16. Co katolik powinien wiedzieć o prawie kanonicznym, Katowice 1939, s. 32.

1956

17. Metus maioris malitatis w prawie rzymskim, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego, Seria A, nr 6: 1956, s. 31—53.

1957

18. Quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui, EOS XLVIII, 3. Symbolae Raphaeli Taubenschlag Dedicatae III, Varsaviae — Vratislaviae 1957. Ossolineum, s. 475—491. Po angielsku. Odbitka.

1958

19. Quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui (D. 4, 2, 21, 5 Paulus), Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego Seria A Nr 15: 1958, s. 157—173. Po polsku.
20. Prawo rodzinne. Praca zbiorowa: Prawo rzymskie. Z. 2. Uniwersytet Warszawski 1958, s. 23—44.

1959

21. Czy „Statutum — Consuetudo” Bartolusa mogło mieć wpływ na prawo polskie, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego. Prawo VI. Seria A Nr 22: 1959, s. 31—55.*
22. Geneza podstawowych elementów obowiązującego dziś kanonicznego prawa zwyczajowego, *Prawo Kanoniczne II: 1959 nr 1—2, s. 301—330. Odbitka.*

1961

23. Utrum „Statutum — Consuetudo” Bartoli in ius Poloniae influxum habere potuerit. Estratto dal volumine: Bartolo da Sasseferrato. *Studii e documenti per il VI centenario I. Milano 1961.*
24. Metus reverentialis w rzymskim i kanonicznym prawie małżeńskim, *Prawo Kanoniczne IV: 1961, nr 1—4, s. 223—272.*

1962

25. De matrimonio Romano ob metum contracto. *Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A. Nr 80, Wrocław 1962, s. 60 nlb 2.*

1963

26. Z powodu projektu powiększenia nieważności małżeństwa zawartego pod wpływem błędu, *Roczniki teologiczno-kanoniczne X: 1963, z. 4, s. 245—262.*

1964

27. Dopowiedzenie w sprawie Bartolusowego „Statutum — Consuetudo”, *Acta Universitatis Wratislaviensis, Nr 19. Prawo XII, 1964, s. 271—281. Odbitka.*

1966

28. Chrzest Polski w świetle wytycznych misyjnych dla Słowian, *Prawo Kanoniczne IX: 1966, nr 1—2, s. 3—49. Odbitka.*

1967

29. W sprawie poglądu W. Schlesingera na faktyczną zależność biskupów Jordana i Ungera od Magdeburga, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Nr 63. Prawo XVIII, Wrocław 1967, s. 53—59. Odbitka.*

Spośród recenzji wymieniamy: Adam Vetulani, Dekret Gracjana i pierwsi dekretyści w świetle nowego źródła, *Czasopismo Prawno-Historyczne VIII: 1956, z. 2, s. 347—349.*

SUMMARIUM

**De vita actioneque scientifica professoris Michaelis Wyszyński
(1890—1972)**

In memorato articulo tractatur de vita actioneque scientifica sacerdotis Michaelis Wyszyński, professoris iuris canonici et Romani in Universitate Leopoliensi, Torunensi et Wratislaviensi, nati in Wyżniany in anno 1890 et mortui in Wratislavia 1972 anni. Professor Michael Wyszyński erat peritissimus investigator in iure Polonico, canonico, praesertim de matrimonio et in iure Romano per opus *De matrimonio Romano ob metum contracto*, Professor Wyszyński erat etiam clarus con-tionator dirigensque chori et cantus ecclesiastici.

Bp Wincenty Urban

KS. TEODOR TACZAK (1878—1941)

Był prawnikiem kościelnym, który mając rzetelne wykształcenie teologiczne, łączył wiedzę teoretyczną z działalnością administracyjną i duszpasterską.

Urodził się w Mieszkowie (pow. Jarocin) dnia 16.10.1878, z ojca Andrzeja i matki Balbiny Warsieckiej. Rodzice zmarli przedwcześnie, zdążyli jednak dzieciom wszczepić zdrowe zasady religijne i gorący patriotyzm. Jeden z braci Teodora, Stanisław, późniejszy generał, od grudnia 1918 r. do lutego 1919 r. był pierwszym głównym dowódcą powstania wielkopolskiego z ramienia NRL, a drugi brat, Leon, był kapłanem pracującym w archidiecezji gnieźnieńskiej i zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau.

Od r. 1889 uczęszczał Teodor T. do gimnazjum w Ostrowie Wlkp., gdzie d. 25 II 1897 złożył maturę. Przez trzy lata następnie odbywał studia teologiczne i filozoficzne w seminarium duchownym w Poznaniu, gdzie słuchał wybitnych wówczas kapłanów: ks. I. Warmińskiego (dogmatyka), ks. Klopscha (historia Kościoła i prawo kanoniczne), ks. Jedzinka (teologia moralna), ks. Hozakowskiego (Pismo św.), a potem przez rok przebywał na praktycznym kursie teologiczno duszpasterskim w Gnieźnie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie z rąk biskupa Andrzejewicza dnia 19 III 1901. Przez sześć semestrów studiował następnie w Monasterze. Studia uwieńczył doktoratem z teologii za rozprawę: „Dämonische Bessenheit, ein Kapitel aus der kath. Lehre von der Herrschaft des Fürsten der Sünde u. des Todes”, Münster 1903, pisaną pod kierunkiem znanego teologa niemieckiego ks. Piotra Józefa Schrödera (1849—1903). Powróciwszy do Kraju przez 5 lat był mansjonarzem przy kościele św. Wojciecha w Poznaniu. W r. 1908 otrzymał nominację na profesora prawa kanonicznego, teologii moralnej i zagadnień socjalnych w seminarium duchownym w Gnieźnie. Do profesury doszły jeszcze inne obowiązki: był bibliotekarzem biblioteki seminaryjnej i kapitulnej,